

ÚVODEM

Naše publikace je příspěvkem k dějinám česko-italských a italsko-českých literárních a kulturních vztahů. Tyto vztahy mají více než tisíciletou tradici, která byla vytvořena usilovnou a nadšenou prací stovek a tisíců spisovatelů, publicistů, historiků, hudebníků, malířů, architektů, vědců, kulturních a politických činitelů.

Z literárního hlediska se jako klíčové období v novověké historii této problematiky jeví poslední třetina 19. století, kdy se vytvářejí bezprostřední předpoklady k mocnému rozmachu jak italianistiky v Čechách a na Moravě, tak bohemistiky v Itálii. Pozitivní bilance obou těchto oborů ve 20. století je nepopiratelnou skutečností. Literárně teoretická i literárně praktická činnost Jaroslava Vrchlického v Čechách i Emilia Tezy v Itálii představuje v uvedené době skutečný mezník v dějinách studované problematiky.

Jaroslav Vrchlický italskou literaturu dokonale znal, přednášel a psal o ní, především však vynikajícím způsobem včlenil do kontextu české kultury a českého písemnictví klíčová díla italského (a v řadě případů tedy i světového) básnictví. Tato skutečnost byla ve vztahu k němu málokdy podceňována: naopak, jeho překladatelské dílo bylo hned od svého vzniku považováno většinou současníků za mimořádně záslužné. Podle běžně dostupných statistických informací přeložil Vrchlický jenom z italské literatury 198 autorů, 23 slovesných děl a 1 549 jednotlivých básní. Dohromady je to 35 svazků italské literatury v 30 vydáních. Četní představitelé generace 90. let, kteří útočili především na původní básnickou tvorbu J. Vrchlického, poslouchali namnoze jeho přednášky o italském básnictví v pražském Klementinu a seznamovali se s klenoty světového písemnictví díky jeho překladům.

Překlady Emilia Tezy z češtiny a jeho různé články o našem jazyce

a překladatelství a o české literatuře nejsou příliš systematické a komplexní, přesto však Teza informoval italského čtenáře o české kultuře mnohem důkladněji a především více než všichni jeho předchůdci a současníci, kteří se v Itálii věnovali slavistice. Arturo Cronia považoval Tezu plným právem za vynikajícího průkopníka bohemistiky a několikrát konstatoval, že bývá v historii italské slavistiky často nespravedlivě opomíjen.

Je zcela v logice věcí, že Vrchlický a Teza byli v písemném kontaktu. Z řady konkrétních údajů a souvislostí vyplývá, že několik důležitých publikací a edičních počinů vzniklo v bezprostřední souvislosti s informacemi, které si oba vzdělanci navzájem dodávali, a s pomocí, kterou si nezištně poskytovali.

Důležitou součástí této publikace je proto i kompletní dochovaná korespondence mezi J. Vrchlickým a E. Tezou z let 1885—1901. Tato korespondence je v úplné podobě vydávána poprvé. Dopisy, které byly oběma pisateli pořízeny v italštině, popř. v němčině, jsou zde uváděny v českém překladu. Smyslem této skutečnosti je snaha o maximální zpřístupnění tohoto významného literárního dokumentu, který nejenom materiálově dokládá studovanou etapu česko-italských a italsko-českých literárních a kulturních vztahů, ale má významné místo i v poznávání tradic českého písemnictví a jeho pronikání do cizích jazykových a kulturních kontextů.

Pro snazší orientaci v textu práce a pro možnost sledovat v některých případech souběžně úvodní poznámky ke studované problematice, vlastní listář a poznámky k němu volíme následující systém odkazů: 1. Poznámky k úvodní studii jsou označovány římskými číslicemi; 2. Dopisy Jaroslava Vrchlického a Emilia Tezy jsou označovány zásadně pořadovými čísly, pod kterými jsou uváděny v této práci; 3. Poznámky k vlastní korespondenci Jaroslava Vrchlického a Emilia Tezy jsou označovány arabskými číslicemi.